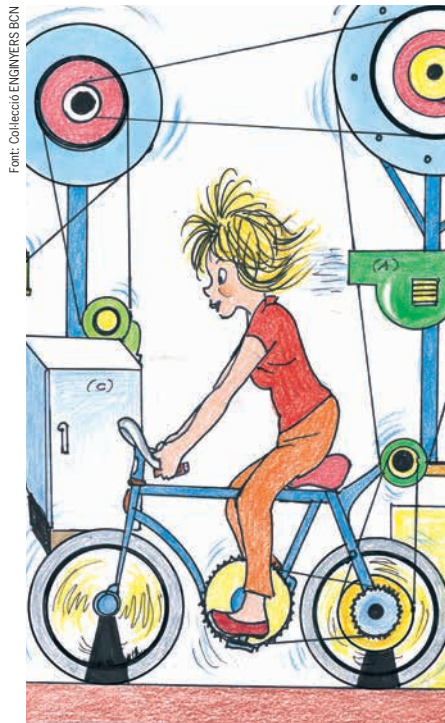

Terminologia per als invents i les patents

La llengua i les patents

MIREIA CURELL I AGUILÀ
Filòloga i agent de patents

Farà gairebé un any, quan va prendre possessió del càrrec el nou president dels Estats Units, i vistes les seves declaracions sovint estrofolàries, es va parlar de la importància de les paraules i es van recordar frases de presidents anteriors d'aquell país, en el moment de la seva investidura. La cèlebre frase de John F. Kennedy «No us pregunteu què pot fer el vostre país per vosaltres; pregunteu-vos què podeu fer vosaltres pel vostre país»¹ em va cridar especialment l'atenció, entre d'altres coses, perquè és d'alguna manera extrapolable al tema d'aquest article: la llengua i les patents. Tot i que en aquest context pot funcionar de manera bidireccional. Ens podem preguntar per tant què poden fer les patents per la llengua, com també què pot fer la llengua per les patents.

Què poden fer les patents per la llengua

Una patent és un contracte entre l'Administració i un inventor que atorga a aquest uns drets exclusius per un temps limitat a canvi de la divulgació d'una invenció.

Les patents constitueixen una valuosa font d'informació actualitzada i detallada de tots els àmbits científics i tècnics. També mereixen ser considerades com un material de primer ordre a efectes legals, tecnològics i terminològics. El seu valor informatiu és molt

més gran del que s'acostuma a creure perquè inclouen una descripció sobre l'estat de la tècnica o antecedents rellevants, de manera que proporcionen una visió més àmplia de la tecnologia que aquella concreta a què fa referència la invenció objecte de la patent. A més, aporten definicions que en molts casos no es poden trobar enlloc més. Resulta sorprenent que lingüistes, terminòlegs i traductors, almenys a casa nostra, no s'interessin més per les patents, tenint en compte que contenen abundoses definicions i contextos explicatius de gran utilitat sobre conceptes i termes nous. De fet, aquest tipus de textos resulta molt útil a l'hora de familiaritzar-nos amb un determinat sector d'especialitat en el qual no som experts, o simplement per obtenir informació semàntica sobre determinades paraules. De la mateixa manera que les invencions nodreixen la ciència i la tècnica, les patents contribueixen a l'enriquiment del vocabulari especialitzat d'una determinada llengua. Ara bé, no és corrent, sobretot en l'actualitat, l'ús de neologismes en les patents perquè un dels requisits que se'ls demana és la claredat i un mot nou (introduït per primer cop en una patent) podria no quedar prou clar per als que l'han d'examinar i concedir. Normalment, per descriure una novetat s'usen termes ja existents de caràcter funcional. L'ús de vocables nous és introduït, generalment, pel mateix mercat o per la comunitat científica i tècnica.

Per exemple, la paraula *telèfon* no és utilitzada en la patent d'Alexander Graham Bell de 1876, la qual duu com a títol *Improvement in telegraphy*.² És la Bell Telephone Company la que la introduirà al mercat més tard. En canvi, la patent és molt rica en vocabulari per descriure el mètode i l'aparell per transmetre telegràficament sons vocals o d'altra mena a través d'ondulacions elèctriques.³

Per contra, el mot *avió*, en francès *avion*, va ser creat per Clément Ader a partir del terme llatí *avis*, 'ocell', i utilitzat per primer cop en la patent de 1890 per al seu avió *Eole*,⁴ que va ser el primer aparell motoritzat susceptible d'enlairar-se. Ara bé, tot i trobar-se a la patent de Clément Ader, el terme *avió* no es comença a utilitzar de forma habitual fins passada la Primera Guerra Mundial, ja que és *aeroplà* el mot que s'imposa inicialment per designar un giny «més feixuc que l'aire» (TLF)⁵ que pot volar.

Per tant, tot i que en ocasions sí que es pot donar el cas que un terme nou en un determinat sector d'especialitat s'introdueixi per primer cop en una patent, normalment la creació de mots no va lligada a la redacció de patents, sinó —sobretot en l'àmbit científic—

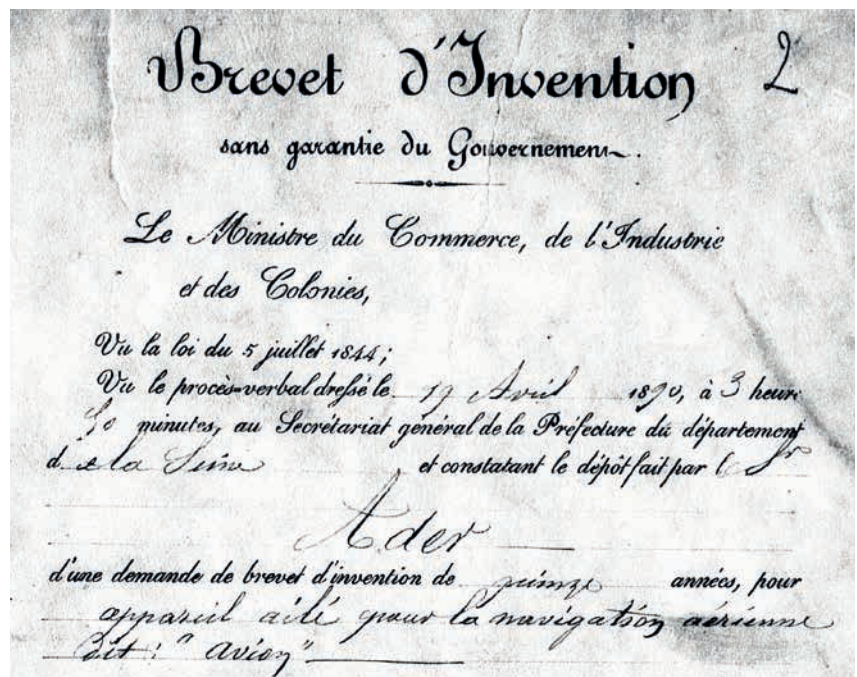
a la recerca que les envolta. D'aquesta manera, la terminologia neix amb el desenvolupament de la ciència i la tècnica. És en aquest àmbit que es creen nous termes i les patents acaben recollint-los i en consoliden l'ús.

Aquest és el cas, per exemple, del mot *antiretroviral*. El terme *retrovirus* es va començar a emprar el 1975 (Merriam Webster)⁶ per referir-se a un grup de virus RNA que es caracteritza per transcriure el seu genoma d'àcid ribonucleic a àcid desoxiribonucleic com a primer pas de la infecció cel·lular i que inclou l'agent de la leucèmia i de la sida (DIEC2).⁷ La recerca contra aquestes malalties va crear el terme (i concepte) *antiretroviral*, introduït el 1979 (Merriam Webster)⁸ per designar els agents que actuen o són efectius contra el retrovirus, i l'ús d'aquest mot va consolidar-se en la literatura de patents, a partir del 1984.⁹ Actualment hi ha 7.862 famílies de patents que contenen aquest terme (FamPat, Questel Orbit).¹⁰

Què pot fer la llengua per les patents

La patent s'estructura en diferents blocs: i) una primera pàgina que conté el títol de la invenció i un resum; ii) la memòria, que comprèn la descripció de la invenció; iii) una o diverses reivindicacions, i iv) elements no verbals, si s'escau. Les reivindicacions contenen la informació que determina l'abast de la protecció que atorga la patent i per tant constitueixen l'element més important des del punt de vista jurídic.

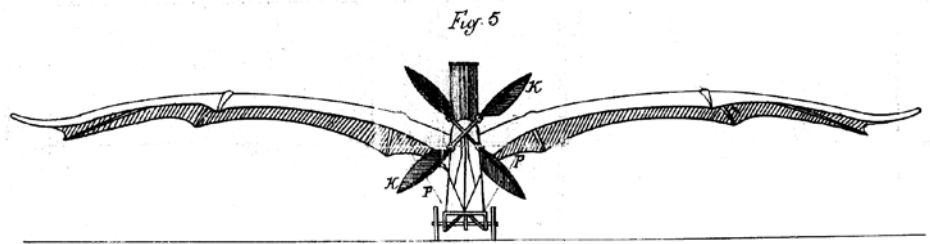
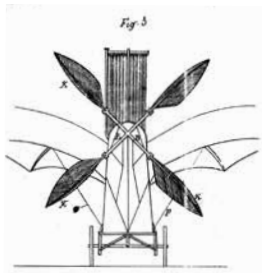
Les reivindicacions han de definir de manera clara, comprensible i concisa en què consisteix la invenció que es vol patentar. Per tant, en la redacció de les reivindicacions de la patent cal escollir bé les paraules. Una

Imatge d'un fragment de la primera plana de la patent de Clément Ader, de 1890

Font: Archives Institut National de la Propriété Industrielle

Font: Archives Institut National de la Propriété Industrielle

determinada redacció pot restringir-ne l'abast i per tant l'inventor no rebrà una protecció legal adequada o proporcionada respecte de la contribució que està fent per a la promoció de la ciència i la tècnica. D'altra banda, si la redacció és massa àmplia la patent podria denegar-se per manca de novetat respecte de l'estat de la tècnica o podria atorgar al titular de la patent un monopoli excessiu que desencoratges la recerca o l'experimentació per part de tercers. A més, les reivindicacions no poden contenir construccions sintàctiques o terminologia ambigua perquè han de satisfer també el requisit de claredat.

Les reivindicacions i només les reivindicacions construeixen una barrera al voltant de la invenció patentada per tal de determinar què la infringeix. Allò que no s'hi ha inclòs o no està prou ben definit queda a disposició del públic i fa possibles noves invencions. La redacció de les reivindicacions de la patent són per tant vitals en la construcció de la protecció que es vol obtenir (per part de l'inventor) i que es vol atorgar (per part de l'Administració).

L'ús d'una conjunció copulativa o l'ús d'una de disjuntiva poden canviar l'abast de la protecció sol·licitada. Un determinat verb en lloc d'un altre també pot limitar-la o eixamplar-la. El jutge americà Rich va escriure en una de les seves obres¹¹ sobre la interpretació de les reivindicacions: «the name of the game is the claim». ¹² Per tant, el llenguatge utilitzat en les reivindicacions té un paper important en la protecció que finalment conferirà una patent al seu titular.

Un dels exemples interessants es refereix a l'ús dels verbs *comprendre* i *consistir*. Dos mots que no difereixen substancialment en el significat, però que en una patent no són en absolut equivalents. Mirem, per exemple, la primera accepció que els dona el DIEC2:

comprendre

I. v. tr. Contenir en si (alguna cosa) com a part d'un tot, d'un conjunt.

consistir

I. v. intr. Una cosa, tenir la seva essència en una altra cosa, ésser constituïda per aquesta altra cosa.

Tots dos comporten la idea de 'contenir', 'incloure', 'constituir' o 'estar compostos d'alguna cosa'. No obstant, en una patent aquests verbs tenen interpretacions ben diverses. «Que comprèn» denota una reivindicació molt àmplia i oberta que es pot entendre que inclou

altres components, mentre que «que consisteix» generalment implica una reivindicació més restringida que no permet la inclusió d'altres components a part dels que es mencionen en les reivindicacions de la patent. Els exemples següents ho il·lustren:

Reivindicació 1

Un instrument d'escriptura que comprèn un llapis i un clip per subjectar-lo a un producte. El clip està unit al llapis.

Aquesta reivindicació cobreix qualsevol instrument d'escriptura que tingui almenys un llapis i un clip. Un instrument d'escriptura amb altres elements, per exemple una goma d'esborrar al capdamunt del llapis, quedaria inclòs en aquesta reivindicació. L'ús del verb *comprendre* fa que la reivindicació sigui àmplia.

Reivindicació 2

Una composició farmacèutica que consisteix en un agent contra la grip x i un excipient.

En aquest cas, la reivindicació cobreix composicions que només contenen un agent x contra la grip i un excipient, i res més. Una composició que contingues qualsevol altre ingredient, a part dels indicats, no infringiria aquesta reivindicació. L'ús del verb *consistir* restringeix l'abast de la reivindicació.

Amb els adverbis s'ha d'anar també amb compte. Poden utilitzar-se les formes *preferentment* o *particularment* en la descripció general de la invenció, i cap d'elles tindrà efectes limitatius pel que fa a l'abast de protecció definit en la reivindicació principal; els exemples que segueixin aquests adverbis es consideraran purament opcionals. Ara bé, en general, s'ha d'evitar utilitzar-los en la redacció d'una reivindicació perquè pot rebre objeccions per manca de claredat.

Podríem posar molts exemples més, però seria força avorrit.¹³ En definitiva, cal ser molt curós i hàbil amb l'ús de la llengua a l'hora de redactar una patent, si es vol donar la cobertura que mereix la invenció que es pretén protegir. Un factor que pot afectar la interpretació d'una patent és la definició jurídica predeterminada d'expressions que apareixen en les reivindicacions. Si la terminologia utilitzada en la redacció de les reivindicacions pot tenir diverses interpretacions derivades de diferents significats, es pot donar el cas que els tribunals, confrontant casos similars, ja s'hagin pronunciat sobre

quina és la interpretació que cal donar a un determinat llenguatge. No obstant, la norma general és que les reivindicacions de la patent s'interpretin de manera literal. La jurisprudència indica que el titular d'una patent està lligat a les paraules i construccions gramaticals que ha usat en les seves reivindicacions.

Conclusió

El món de les patents pot ser percebut com un terreny àrid o gris, però no ho és. Els seus textos s'han d'estructurar d'una determinada manera emprant les fórmules i els mots adequats, la qual cosa requereix habilitat i coneixements aprofundits en la matèria i en el sector d'especialitat concernit. D'altra banda, les patents tenen una gran utilitat per a diversos àmbits del saber i constitueixen una autèntica mina d'infor-

mació de la qual extreure una quantitat immensa de dades, sobretot d'ordre terminològic.

Tan important és per a la ciència que s'hi incorporin nous ginys com ho és per a la llengua que s'hi incorporin noves paraules que els designen. Si parlem de cultures amb poca innovació, i per tant amb poques patents, la font terminològica ja no serà de la llengua pròpia, sinó que provindrà en gran part de traduccions de patents redactades en altres llengües. En conseqüència, cal donar una gran importància lingüística tant a les patents com a les seves traduccions i valorar la feina dels professionals en la matèria, els agents de patents i els traductors tècnics especialitzats.

Aquest article comprèn informació sobre llengua i patents, però no consisteix en tot el que es pot dir sobre aquest tema, del qual es podria escriure molt extensament. ✿

Notes

1. «Ask not what your country can do for you; ask what you can do for your country». Frase pronunciada per John F. Kennedy el dia de la seva presa de possessió (*inauguration*) com a trenta-cinquè president dels EUA el 20 de gener de 1961.
2. En català, «Millora en telegrafia», patent US núm. 174.465, concedida el 7 de març de 1876.
3. Pot resultar interessant puntualitzar que l'11 de juny de 2002 el Congrés dels Estats Units va aprovar la resolució núm. 269, per la qual es reconeixia que l'inventor del que després es va dir *telèfon* va ser Antonio Meucci, ciutadà americà que no va poder patentar el seu invent per manca de recursos econòmics. Meucci havia batejat l'aparell que va inventar com a *teletèfon*, nom que no va ser mai implantat en el mercat (cf. Ermanno GALLO (2007), *El misterio tras los inventos*, Barcelona, Robinbook).
4. Patent francesa núm. 205.155, sol·licitada el 19 d'abril de 1890 amb el títol *Appareil ailé pour la navigation aérienne, dit avion*.
5. TLF: *Trésor de langue française: Dictionnaire de la langue du XIXe et du XXe siècles (1789-1960)*, París, CNRS, versió electrònica: <http://atilf.atilf.fr/tlf.htm> (consulta: 27 gener 2017).
6. Merriam Webster Online: <https://www.merriam-webster.com> (consulta: 27 gener 2017).
7. DIEC2: *Diccionari de la llengua catalana*. 2a ed. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans. Versió electrònica: <http://dlc.iec.cat> (consulta: 27 gener 2017).
8. Merriam Webster Online: <https://www.merriam-webster.com> (consulta: 27 gener 2017).
9. La primera patent localitzada on s'usa aquest terme és la patent US núm. 678.240, sol·licitada el 3 de desembre de 1984.
10. FamPat, Questel Orbit, 2016: <https://www.questel.com/facts/fampat> (consulta: 27 gener 2017).
11. Giles S. RICH (1990), «Extent of protection and interpretation of claims – American perspectives», 21 *Int'l Rev. Indus. Prop. & Copyright L.* 497, 49.
12. «El nom del joc és la reivindicació»: joc de paraules per indicar que és allò que diuen les reivindicacions el que determinarà l'abast de la patent.
13. Hi ha molts manuals per a la redacció de patents, com ara el de l'Organització Mundial de la Propietat Intel·lectual (OMPI): <http://www.wipo.int/publications/es/details.jsp?id=297&plang=EN>, o directrius que val la pena seguir, com les de l'Oficina Europea de Patents (EPO): <https://www.epo.org/law-practice/legal-texts/html/guidelines/e/index.htm>.